

DOI: 10.32703/2664-2964-2021-50-86-95

УДК 657.421.3

JEL Classification M41

Світлана Дерев'янка, к.е.н., доц.

(доцент каф. «Облік та оподаткування», Національний університет біоресурсів і природокористування України)

ORCID ID 0000-0001-8576-0276

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Стаття присвячена проблемним питанням класифікації нематеріальних активів. На світовому ринку нематеріальні активи відіграють важливу роль при визначенні конкурентоспроможності. Зарубіжні компанії становлять жорстку конкуренцію тим підприємствам, у яких частка нематеріальних активів незначна. Проведено аналіз наукових підходів до класифікації нематеріальних активів та їх вплив на методологію відображення в обліку. Обґрунтовано необхідність удосконалення чинної класифікації з врахуванням міжнародного та вітчизняного досвіду. У зв'язку з розширенням кола користувачів облікової інформації про фінансовий та майновий стан підприємства, підвищення вимог до достовірності інформації про рух засобів підприємства важливим є одержання вичерпної характеристики нематеріальних активів. Наведено пропозиції щодо удосконалення існуючих класифікацій, що були запропоновані українськими та зарубіжними вченими.

Потрібно сформувані ознаки класифікації, в якій кожному виду нематеріальних активів відповідала б своя система облікового забезпечення. Чітка класифікація нематеріальних активів є однією з ключових вимог їх обліку. Пропонуємо використовувати такі класифікаційні ознаки нематеріальних активів: за джерелами надходження та вибуття, правовою ознакою, можливістю нарахування амортизації, ступенем ідентифікації, терміном використання, характером володіння, способом оцінки, наявністю ліквідаційної вартості, строком корисного використання, унікальністю, характером використання, нормативним регулюванням, сферою застосування та галузями використання. Уточнення класифікації за вищезгаданими ознаками буде сприяти ефективній організації їх обліку, контролю та аналізу. Напрацювання можуть бути використані під час теоретичного обґрунтування та практичної розробки методики класифікації нематеріальних активів на підприємствах України.

Ключові слова: облік, майно, нематеріальні активи, класифікація, ознака, група, рахунок.

Постановка проблеми. Питання удосконалення класифікації нематеріальних активів в умовах реформування вітчизняного обліку потребує всебічного вивчення, аналізу та узгодження із законодавчими нормами. Формування вартості підприємства відбувається не лише за рахунок матеріальних активів, а й з врахуванням, наприклад, торгової марки, гудвілу, результатів інтелектуальної діяльності тощо. У багатьох зарубіжних компаніях саме нематеріальні активи займають лівову частину у структурі активів, тоді як на українських підприємствах у статті «Нематеріальні активи» зазвичай відображають вартість комп'ютерних програм та ліцензій. Решта об'єктів взагалі не відображаються або враховуються як витрати. Все це вказує на потребу глибокого вивчення обліку нематеріальних активів в частині їх класифікації.

© Дерев'янка С.І., 2021

Збірник наукових праць ДУІТ. Серія «Економіка і управління», 2021. Вип. 50

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велика когорта вчених спрямовували свої дослідження на вивчення критеріїв групування нематеріальних активів – Бігдан І.А., Куцик П.О., Гусь А.В., Іванова К.В., Мельник Л.Ю., Слободянюк Н.О. та ін. Та, не дивлячись на це, потрібно і надалі їх удосконалити.

Мета статті – розглянути чинну класифікацію нематеріальних активів, проаналізувати недоліки та запропонувати можливе удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Перш за все, об'єкти мають відповідати ознакам майна, що визначені Господарським кодексом України, а вже потім – ознакам віднесення до нематеріальних активів:

- можливість вартісного визначення;
- вироблення чи використання у діяльності суб'єкта господарювання;
- відображення в балансі цих суб'єктів або врахування в інших встановлених законом формах обліку майна цих суб'єктів;
- відсутність матеріально-речової форми або її вторинність відносно об'єкта;
- немонетарність;
- можливість ідентифікації;
- можливість отримання майбутньої економічної вигоди [11, с.130].

На думку П. Цибульова ознаками нематеріальних активів є:

а) відсутність матеріальної основи і при цьому володіння такою ціннісною якістю, як здатність приносити доход власнику, виходячи з довгострокових прав і переваг, які надають йому це право так довго, як це можливо;

б) відсутність наміру продажу нематеріальних активів за нормальних умов діяльності підприємства;

в) тривалість експлуатації, що дозволяє враховувати їх у складі довгострокових інвестицій як оборотні активи і через обраний варіант обліку встановлювати більш розумний термін погашення їхньої первісної вартості при загальній невизначеності термінів функціонування (гудвіл, товарний знак тощо);

г) відсутність відходів;

г) багатопільовий характер експлуатації, який дозволяє використовувати об'єкт на різних ділянках діяльності підприємства;

д) підвищений рівень небезпеки у прагненні отримати доход від застосування подібних активів [25, с.125].

До характерних ознак нематеріальних активів В.П. Астахов відносить неможливість виділення їх із загальної маси майна підприємства або виокремлення в самостійний вид внаслідок їх нематеріальної структури [7].

Визначення терміну «нематеріальні активи», наведене в національному та міжнародному стандартах дало підставу І.Назарбаєвій виділити три властивості, наявність яких дозволяє віднести той чи інший об'єкт до категорії нематеріальних активів: немонетарність, нематеріальність, можливість ідентифікації. Крім цього, об'єкт повинен відповідати основним ознакам активу як такого (бути контрольованим, нести для підприємства економічну вигоду [17].

Деякі науковці пропонують нематеріальні активи розглядати виключно на рівні окремого підприємства. Таку позицію вони пояснюють тим, що предметом бухгалтерського обліку є діяльність конкретного підприємства, а не галузь в цілому [20].

Під класифікацією розуміють систему субпідрядних понять якої-небудь галузі знань або діяльності людини, яка часто подається у вигляді різних за формою схем (таблиць) і використовується як спосіб для встановлення зв'язків між цими поняттями або класами об'єктів, а також для точного орієнтування у безлічі понять або відповідних об'єктів. Шульга С.В. вважає, що наукова класифікація нематеріальних активів з господарсько-правової точки зору дає можливість об'єктивно визначити усі їх складові, в той час як

бухгалтерський підхід значно звужує їх коло, оскільки визнає лише ті, що віднесені до субрахунку 12 «Нематеріальні активи». При цьому потрібно враховувати таке:

1) орієнтація кожної окремої класифікації має бути направлена на досягнення певної мети;

2) чітке визначення класифікаційної ознаки дасть можливість застосовувати розроблену класифікацію на практиці;

3) кожен об'єкт класифікації має бути віднесений до певної класифікаційної групи і лише до однієї за певною ознакою [26].

На наш погляд пропозиція Шульги С.В. щодо виокремлення комерційної таємниці в окрему від об'єктів права інтелектуальної власності групу є необґрунтованою, оскільки ст.420 ЦКУ її віднесено до об'єктів права інтелектуальної власності [26, с.30].

В науковій літературі представлені різні класифікації нематеріальних активів.

Так, Плотникова Л.А. та Каспін А.Є. нематеріальні активи з точки зору маркетингу поділяють на категорії, в основі яких лежать концептуальні уявлення про серію подій, які передбачають створення конкурентних переваг: творчі цінності (реклама, розвиток продукту, інші інструменти маркетингу); ринкові активи (торгові марки, бренди, вхідні бар'єри, інформаційні системи); вияви цінності (імідж, репутація і преміальна ціна); поєднання ринкових активів (конкурентна перевага) [19].

Зубілевич С. зазначає, що класифікація нематеріальних активів за способом отримання тісно пов'язана з особливостями їх визнання і оцінки в обліку та звітності:

створені власними силами;

отримані іншим шляхом (придбані за грошові кошти, в обмін на інші активи чи інструменти капіталу (як внесок до статутного капіталу); отримані внаслідок об'єднання підприємств; отримані безоплатно, придбані за рахунок коштів цільового фінансування [13].

З правової точки зору нематеріальні активи можуть бути об'єктами, які належать до промислової власності і підпадають під дію будь-якого законодавства, наприклад, патентного права, чітко виділені із загальної маси, оцінені, прийняті на баланс підприємства під власною назвою (ідентифіковані). Аксьонов А.П. до цієї групи відносить патенти на винаходи, права користування різного роду природними ресурсами, конкретно документовані результати науково-дослідних робіт тощо [6, с. 53].

Неідентифіковані нематеріальні активи теж є об'єктами права, але найчастіше об'єднуються до групи гудвілу, який відповідно до законодавства України може бути визначений лише під час продажу. До них відносять частину вартості діючого підприємства, яка визначається можливістю і правом скористатися добрим ім'ям, діловими зв'язками, репутацією, популярністю фірмового найменування, торгового знака тощо.

На думку Пожарської Л. поділ нематеріальних активів за ознакою права дозволить встановити всі наявні на підприємстві активи в розрізі власних та залучених об'єктів, за правом розпорядження – приймати управлінські рішення щодо їх надання у користування іншим особам на умовах можливого ліцензування або субліцензування; за правом користування – визначити можливість привласнення суб'єктом господарювання корисних благ від використання такого активу [21, с.24].

Цікава точка зору висловлена Є.Брукінгом, який стверджує, що в третьому тисячолітті найціннішими будуть такі складові нематеріальних активів, як кваліфікація робітників, відома торгова марка, передові технології, корпоративна культура. Підприємство він розглядає як суму матеріальних активів та інтелектуального капіталу. При цьому інтелектуальний капітал включає:

ринкові активи (торгові марки, повторюваність контрактів, портфель замовлень, канали розподілу, різноманітні контракти та угоди (ліцензія, франшиза тощо);

інтелектуальну власність як актив, що включає ноу-хау, промислові та торгові таємниці, патенти та різноманітні авторські права;

людські активи – сукупність індивідуальних та колективних знань співробітників підприємства, їх творчих здібностей, вміння вирішувати проблеми, лідерські якості, підприємницькі та управлінські навички;

інфраструктурні активи або технології, методи та процеси, які роблять функціонування підприємства взагалі можливим [10].

Зарубіжні дослідники стверджують, що нематеріальні активи складаються із людського капіталу, який пропонують розглядати як кількість співробітників, як особисті якості співробітників і як робоче співтовариство [1, 3].

Деякі зарубіжні науковці вилучили думку про існування десяти категорій, за якими можна класифікувати нематеріальні активи:

пов'язані з маркетингом (товарні знаки, фірмові найменування, торговельні марки, логотипи, кольори);

пов'язані з технологіями (патенти, патенти на процеси, патенти на бізнес-методи, заявки на патенти, технічна документація);

художні (пов'язані з літературними творами і авторськими правами, музичними творами та авторськими правами, музичними композиціями, фотографіями, картами, гравюрами);

пов'язані з обробкою даних (програмні платформи, програмне забезпечення авторських прав, автоматизовані бази даних, мікрочіпи та їх шаблони);

пов'язані зі споживачами (списки клієнтів, контракти клієнтів, стосунки з клієнтами, відкриті замовлення на поставку);

пов'язані з інженерією (промислові зразки, комерційні таємниці, креслення і схеми, технічне ноу-хау);

пов'язані з контрактами (ліцензійні угоди, договори франшизи, ліцензії, права підписки, ф'ючерсні контракти);

пов'язані з людським капіталом (кваліфікована робоча сила і заробітна плата, контракти, профспілки, трудові договори);

пов'язані з місцеположенням (права на користування надрами, сервітути, повітряні права, права на воду);

пов'язані з інтернетом (доменні імена, адреси зв'язку, дизайн сайту) [4].

Нортон Д. та Каплан Р. нематеріальні активи розглядають як основне джерело створення вартості підприємства та виділяють наступні:

людський капітал (вміння, талант, знання);

інформаційний капітал (бази даних, інформаційні системи, мережі та технології);

організаційний капітал (культура, лідерство, відповідний персонал, робота в команді, управління знаннями) [2].

Зарієр Паврі, віце-президент компанії Pricewaterhouse Coopers виділяє такі типи нематеріальних активів – об'єктів інтелектуальної власності: 1) нематеріальні активи, що створені підприємством (кваліфікована робоча сила, рекламні проекти, мережа дистриб'юторів, навчальні програми, лояльність покупців, постачальники, менеджмент та досвід, база клієнтів, гудвіл або ділова репутація; 2) нематеріальні активи, що існують завдяки правовій охороні (патенти, торгові марки, авторські права, промислові зразки, торгові таємниці чи «ноу-хау») [5, р.1].

Отже, нематеріальні активи зарубіжні вчені трактують через призму «капіталу» як одного із факторів виробництва. Такій підхід відображає здатність нематеріальних активів приносити прибуток чи збиток суб'єкта господарювання. Прихильники економічного підходу намагалися описати структуру нематеріальних активів, виявити їх головний компонент і описати його вплив на ринкову вартість. Економічний підхід ширше відображає структуру нематеріальних активів, включаючи до неї людський

капітал. Економісти до складу нематеріальних активів враховують як ідентифіковані, так і не ідентифіковані активи, тоді як юристи – лише ідентифіковані. Людський капітал не може безпосередньо відобразитися у складі нематеріальних активів, хоча опосередковано існує у кожному об'єкті як вклад творця або користувача.

В Україні більш поширеною є класифікація нематеріальних активів для цілей бухгалтерського обліку.

Мельник Л.Ю. запропоновано низку класифікаційних ознак, що зумовлені цілями успішного використання та завданнями, які вирішують нематеріальні активи у господарському обігу й суспільстві, зокрема, за характером функцій у суспільстві, за правами використання нематеріальних активів, за господарсько-обліковими ознаками, за ознаками цілого, за способом отримання, за належністю до інституту галузі права об'єктів інтелектуальної власності, за наявністю творчого елементу нематеріальних активів з точки зору обліку та відповідно до європейських стандартів [15, с. 7].

Банасько Т.М. пропонує класифікувати нематеріальні активи за змістом об'єктів, джерелом їх надходження, відношенням об'єкта до інноваційного продукту, що має ринкову вартість, метою розробки, широтою використання. На її думку це дозволить побудувати інформаційні моделі бухгалтерського обліку та контролю, а також регулювати їх використання [8, с. 3 – 4].

Відповідно до природи об'єкта, на який поширюється дія нематеріальних активів, Бігдан І.А. пропонує виокремлювати права інтелектуальної власності, права користування природними ресурсами, права користування майном, інші права [9, с. 31].

З об'єктів права промислової вартості Лепетан І.М. пропонує виокремлювати традиційні (право власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок, на знак для товарів і послуг) та нетрадиційні об'єкти права промислової власності (право власності на селекційні досягнення у рослинництві та тваринництві). Вона вважає, що розробка сортів рослин і порід тварин належить до нетрадиційного та специфічного виробництва в порівнянні з традиційними об'єктами промислової власності [14, с. 7].

Слободянюк Н.О. запропонувала нову класифікаційну ознаку – можливість комерційного використання. Так, нематеріальні активи можуть бути віднесені до активів, що забезпечують господарську діяльність підприємства з їх постановкою на баланс без подальшої реалізації або використовуються підприємством для комерційних цілей (з подальшою реалізацією стороннім організаціям) [24, с. 7].

Для отримання інформації про вартість нематеріальних активів залежно від того, де вони використовуються (наприклад, у сільському господарстві, транспорті тощо) вважаємо, що потрібно здійснювати їх групування за галузевою ознакою.

Підпригора О.А. та Святоцький О.Д. виокремлюють ознаки, яким мають відповідати нематеріальні активи як об'єкт бухгалтерського обліку:

- а) об'єкт не повинен мати грошової форми за всіма її еквівалентами;
- б) об'єкт не повинен мати матеріальної форми;
- в) об'єкт не повинен бути дебіторською заборгованістю;
- г) об'єкт повинен мати термін використання більше року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує один рік);
- г) об'єкт може бути відокремлений від підприємства (крім гудвілу, який не може бути відокремлений від підприємства);
- д) повинна існувати ймовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з використанням об'єкта;
- е) може бути достовірно визначена вартість об'єкта [22, с. 481].

Важливим моментом у класифікації нематеріальних активів є їх зарахування до облікових груп. Це сприяє прискоренню складання такої складової фінансової звітності як Примітки до річної фінансової звітності та правильному визначенню термінів

корисного використання нематеріальних активів, враховуючи мінімально допустимі строки дії відповідних прав.

У відповідності до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» нематеріальні активи поділяються на групи:

права користування природними ресурсами (субрахунок 121);

права користування майном (субрахунок 122);

права на комерційні позначення, крім тих, витрати на придбання яких визначаються роялті (субрахунок 123);

права на об'єкти промислової власності (субрахунок 124);

авторське право та суміжні права, крім тих, витрати на придбання яких визнаються роялті (субрахунок 125);

інші нематеріальні активи (субрахунок 127) [18].

До внесення відповідних змін до П(С)БО 8 була ще одна група – капітальні інвестиції в нематеріальні активи [23].

До структури нематеріальних активів згідно з МСФЗ 38 входять нематеріальні ресурси, які відповідають таким вимогам: ідентифікації, контролю над ресурсом, наявність майбутніх економічних вигод. Це можуть бути наукові або технічні знання, проектування і впровадження нових процесів або систем, ліцензії, інтелектуальна власність, знання про ринок і товарні знаки (у т.ч. фірмові найменування та видавничі права) [16].

До нематеріальних активів МСФЗ 38 відносить (за умови підтвердження юридичними правами, такими як авторські права, обмеження в торговому договорі або правовий обов'язок працівників дотримуватися конфіденційності щодо нематеріальних активів) клієнтську базу, частку ринку, відносини з клієнтами та лояльність клієнтів, кваліфікований персонал, додаткові навички персоналу, отримані в результаті навчання, управлінський і технічний талант, ринкові і технічні права [12, с. 213].

Отже, на відміну від українського законодавства, міжнародний стандарт до складу нематеріальних активів відносить такі об'єкти, які не мають формального визначення та не можуть бути ідентифіковані. Крім цього, МСФЗ 38 пропонує наступні класифікаційні ознаки: 1) за критеріями визнання: а) нематеріальні активи, придбані окремо; б) нематеріальні активи, придбані в результаті об'єднання бізнесу; в) самостійно створені нематеріальні активи; 2) за оцінкою після визнання: а) фактичні нематеріальні активи; б) переоцінені нематеріальні активи; 3) за строком корисного використання (період часу, протягом якого, як очікується, актив буде використовуватись, або кількість одиниць продукції, яку підприємство очікує отримати від активу): а) нематеріальні активи з кінцевим терміном використання; б) нематеріальні активи з невизначеним терміном використання.

Склад нематеріальних активів, визначений П(С)БО 8, повно відображає групування об'єктів у відповідності до їх правової природи, але потребує уточнення з точки зору майнової основи господарювання.

Таким чином, у вітчизняних та зарубіжних вчених не має єдності думок щодо класифікації нематеріальних активів.

На основі аналізу підходів до класифікації нематеріальних активів пропонуємо використовувати такі ознаки для потреб бухгалтерського обліку нематеріальних активів:

1) за джерелами надходження:

придбані за гроші;

внесені до статутного капіталу підприємства;

одержані шляхом обміну на подібний об'єкт;

одержані шляхом обміну на неподібний об'єкт;

отримані внаслідок об'єднання підприємств;

- безоплатно отримані;
- створені на підприємстві;
- 2) за джерелами вибуття:
  - продані за гроші;
  - внесені до статутного капіталу інших підприємств;
  - передані шляхом обміну на подібні об'єкти;
  - передані шляхом обміну на неподібний об'єкт;
  - безоплатно передані;
  - ліквідовані;
- 3) за правовою ознакою:
  - права користування природними ресурсами;
  - права користування майном;
  - права на комерційні позначення;
  - права на об'єкти промислової власності;
  - авторське право та суміжні з ними права;
  - інші;
- 4) за можливістю нарахування амортизації:
  - амортизовані;
  - неамортизовані;
- 5) за ступенем ідентифікації:
  - ідентифіковані (відчужувані від підприємства);
  - не ідентифіковані (невідчужувані від індивіда та невідчужувані від підприємства);
- 6) за терміном використання:
  - з визначеним терміном використання;
  - з невизначеним терміном використання;
- 7) за характером володіння:
  - власні;
  - орендовані;
- 8) за способом оцінки:
  - індивідуальна;
  - оцінка в сукупності;
- 9) за наявністю ліквідаційної вартості:
  - є ліквідаційна вартість;
  - немає ліквідаційної вартості;
- 10) за строком корисного використання:
  - до року;
  - більше року;
- 11) за унікальністю:
  - унікальні;
  - не унікальні;
- 12) за характером використання:
  - для виробничих потреб;
  - для невиробничих потреб;
- 13) за нормативним регулюванням:
  - регулюються патентним правом;
  - регулюються авторським правом;
  - регулюються іншими галузями права;
- 14) за сферою застосування:
  - для продажу;
  - для тимчасового надання іншим;
  - для внутрішнього застосування;

- 15) за галузями використання:
у сільському господарстві;
у промисловості;
у лісовому господарстві;
у будівництві;
інші.

Вважаємо, що запропонована класифікація нематеріальних активів дозволить раціонально вести синтетичний та аналітичний облік цих економічних ресурсів та налагодити ефективний внутрішньогосподарський аналіз та контроль.

Висновки та пропозиції. За останні десятиліття спостерігається зростання ролі та значення нематеріальних активів на підприємствах України. Досі не існує чіткого підходу до групування нематеріальних активів для цілей бухгалтерського обліку. Це призводить до викривлення показників звітності. Дослідники притримуються різних підходів до класифікації нематеріальних активів. Внаслідок недостатньої вивченості багато з них не знаходять свого місця у звітності підприємств, що призводить до недооцінки потенціалу таких підприємств. Для усунення труднощів потрібно розробити єдину систему класифікації, яка б задовольняла вимоги усіх користувачів інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ahonen G. Generative and Commercially Exploitable Assets. Eds J.E. Grojer and H.Stolowy. Classification Intagibles. France: Group NEC, Jour-en Josas, 2002. p.206-213.
2. Kaplan R.S., Norton D.P. Измерение стратегической готовности нематериальных активов / пер. М.М.Смирнова, ред. И.Н.Баранов. Российский журнал менеджмента. 2004. Т2. №3. С.85-104.
3. Mayo A., Brealey N., Mayo A. The Human Value of the Enterprise. L: Nicholas Brealey publishing, 2001. 307 p.
4. Reilly R. and Shweihis R. Valuing Intangible Assets. N.Y.: McGraw-Hill, 1999. 518p.
5. Zareer Parvi. Valuation of intellectual Property Assets. The Foundation for Risk Management and Financing. Prscewaterhouse-Coopers LLP, 1999. 32 p.
6. Аксенов А.П. Нематериальные активы: структура, оценка, управление: учеб.-метод.пособие. М.: Финансы и статистика, 2007. 192 с.
7. Астахов В.П. Учет нематериальных активов: метод.материалы к курсу. Ростов-на-Дону: Изд-во РГУ, 2001
8. Банасько Т.М. Бухгалтерський облік і контроль нематеріальних активів: оцінка та порядок відображення: автореферат дис.... канд.екон.наук: спец. 08.00.09 : Житомир.держ.технолог.ун-т. Житомир, 2010. – 19 с.
9. Бигдан И.А. Нематериальные активы: проблемы признания, учета и аудита. Х., 2005. 287 с.
10. Брукинг Э. Интеллектуальный каптбал. СПб.: Из-во Питер, 2001. 288 с.
11. Гусь А.В. Нематеріальні активи: господарсько-правовий аспект. Монографія. Ужгород: ПП «АУТДОР-ШАРК». 246 с.
12. Гусь А.В. Структура нематеріальних активів. Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку: тези доп. ІХ Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. Луцьк, 2013. С. 212-214
13. Зубілевич С. Учет нематериальных активов. Бухгалтерский учет и аудит (рус). 2001. №10. С. 3-13
14. Лепетан І.М. Облік і контроль нематеріальних активів у науково-дослідних господарствах: автореф. дис. канд.екон.наук: спец.08.00.09; НАН України, ННЦ «Інститут аграрної економіки». К., 2010. 19 с.
15. Мельник Л.Ю. Управління нематеріальними активами та ефективність їх використання на підприємствах АПК: автореф. дис. ...канд.екон.наук : спец. 08.00.04; Дніпроп.держ.аграрн.ун-т. Дніпропетровськ, 2008. 23 с.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи». Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050
17. Назарбаєва І. Нематеріальні активи: непростий шлях до визнання. Збірник систематиз.законодавства. 2009. Вип.6. С. 91-96
18. НП(С)БО 8 «Нематеріальні активи». Затверджено Наказом МФУ від 18.10.1999 р. №242. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750>
19. Плотникова Л.А., Каспин А.Е. Нематериальные активы: обзор международного опыта и перспективы развития. Международный бухгалтерский учет. 2006. №4. С. 30-39.

20. Побережець О.В., Іванова К.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення. *Економіка: реалії часу*. 2012. №2(3). С.98-104. URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>
21. Пожарская Л. Проблемы признания и классификации нематериальных активов. *Бухгалтерский учет и аудит*. 2012. №2. С.24-28
22. Право інтелектуальної власності: підр. за ред. О.А.Підпригори, О.Д.Святоцького. К.: Виддім «ІнЮре», 2002. 624 с.
23. Про затвердження Змін до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України №372 від 18.03.2011р. // Офіційний вісник України. 2011. №28. Ст.2804. URL: <http://sips.gov.ua/ua/vsjo&08>
24. Слободянюк Н.О. Формування системи управління нематеріальними активами промислових підприємств: автореф. дис. канд. екон.наук. Маріуполь, 2010. 20 с.
25. Цыбулев П.М. Оценка интеллектуальной собственности. К.: Ин-т интеллектуальной собственности и права, 2003. 186 с.
26. Шульга С.В. Облік і аудит нематеріальних активів: теорія, організація, методика: дис.канд. екон.наук. К., 2006. 256 с.

REFERENCES

1. Ahonen G. (2002), Generative and Commercially Exploitable Assets. Eds J.E. Grojer and H.Stolowy // *Classification Intagibles*. France: Group HEC, Jour-en Josas, p.206-213.
2. Kaplan R.S., Norton D.P. (2004), Yzmerenye stratehicheskoi hotovnosti nemateryalnykh aktyvov / per. M.M.Smyrnova, red. Y.N.Baranov. *Rosyiskiy zhurnal menedzhmenta*. Vol. 3. pp. 85-104.
3. Mayo A., Brealey N. (2001), *The Human Value of the Enterprise*. L: Nicholas Brealey publishing/ 307 p.
4. Reilly R. and Shweih R. (1999), *Valuing Intangible Assets*. N.Y.: McGraw-Hill, 518 p.
5. Zareer Parvi (1999), *Valuation of intellectual Property Assets*. The Foundation for Risk Management and Financing. Prscewaterhouse-Coopers LLP. 32 p.
6. Aksenov A.P. (2007), *Nemateryalnye aktyvy: struktura, otsenka, upravlenye: ucheb.-metod.posobyе*. M.: Fynansy y statystyka. 192 p.
7. Astakhov V.P. (2001), *Uchet nemateryalnykh aktyvov: metod.materyaly k kursu*. Rostov-na-Donu: Yzd-vo RNU.
8. Banasko T.M. *Bukhhalterskyi oblik i kontrol nematerialnykh aktyviv: otsinka ta poriadok vidobrazhennia: avtoreferat dys. ...kand.ekon.nauk: spets. 08.00.09; Zhytomyr.derzh.tekhnoloh.un-t. Zhytomyr, 2010. 19 p.*
9. Byhdan Y.A. (2005), *Nemateryalnye aktyvy: problemy pryznanyia, ucheta y audyta*. Kh., 287 p.
10. Brukynh Э. (2001), *Yntellektualnyi kapital*. SPb.: Yz-vo Pyter. 288 p.
11. Hus A.V. *Nematerialni aktyvy: hospodarsko-pravovyi aspekt*. Monohrafiia. Uzhhorod: PP «AUTDOR-ShARK». 246 p.
12. Hus A.V. (2013), *Struktura nematerialnykh aktyviv. Pravove zhyttia: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku: tezy dop. IX Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii molodykh uchenykh*. Lutsk, pp. 212-214
13. Zubilevych S. (2001), *Uchet nemateryalnykh aktyvov. Bukhhalterskyi uchet y audit (rus)*. vol. 10. pp. 3-13
14. Lepetan I.M. *Oblik i kontrol nematerialnykh aktyviv u naukovo-doslidnykh hospodarstvakh: avtoref. dys. kand.ekon.nauk: spets.08.00.09; NAN Ukrainy, NNTs «Instytut aharnoi ekonomiky»*. K., 2010. 19 p.
15. Melnyk L.Iu. *Upravlinnia nematerialnymy aktyvamy ta efektyvnist yikh vykorystannia na pidpriemstvakh APK: avtoref. dys. ...kand.ekon.nauk : spets. 08.00.04; Dniprop.derzh.ahrarn.un-t. Dnipropetrovsk, 2008. 23 p.*
16. *Mizhnarodnyi standart bukhhalterskoho obliku 38 «Nematerialni aktyvy»*. Mizhnarodnyi dokument vid 01.01.2012, available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_050
17. Nazarbaieva I. (2009), *Nematerialni aktyvy: neprosty shliakh do vyznannia*. Zbirnyk systematyz.zakonodavstva. vol.6. pp. 91-96
18. NP(S)BO 8 «Nematerialni aktyvy». *Zatverdzheno Nakazom MFU vid 18.10.1999r. №242*. available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750>
19. Plotnykova L.A., Kaspyn A.E. (2006), *Nemateryalnye aktyvy: obzor mezhdunarodnoho opyta y perspektyvy razvytia. Mezhdunarodnyi bukhhalterskyi uchet*. 2006. Vol. 4. pp. 30-39
20. Poberezhets O.V., Ivanova K.V. (2012), *Identyfikatsiia ta klasyfikatsiia nematerialnykh aktyviv ta problemy yikh vyznachennia*. *Економіка: реалії часу*. 2012. Vol. 2(3). pp. 98-104, available at: <https://economics.net.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>
21. Pozharskaia L. (2012), *Problemy pryznanyia y klassyfykatsyy nemateryalnykh aktyvov. Bukhhalterskyi uchet y audit*, vol. 2. pp. 24-28.
22. *Pravo intelektualnoi vlasnosti: pidr. za red. O.A.Pidopryhory, O.D.Sviatotskoho*. K.: Vyd.dim «InIure», 2002. 624 p.

23. Pro zatverdzhennia Zmin do deiakykh polozhen (standartiv) bukhhalterskoho obliku: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy no 372 vid 18.03.2011 r. Ofitsiyni visnyk Ukrainy. 2011. Vol. 28. St.2804, available at: <http://sips.gov.ua/ua/vsjo&08>

24. Slobodianiuk N.O. (2010), Formuvannia systemy upravlinnia nematerialnymy aktyvamy promyslovykh pidpriemstv: avtoref. dys. kand. ekon.nauk. Mariupol. 20 p.

25. Тсыбulev P.M. (2003), Otsenka yntellektualnoi sobstvennosti. K.: Yn-t yntellektualnoi sobstvennosti y prava, 2003.186 p.

26. Shulha S.V. Oblik i audyt nematerialnykh aktyviv: teoriia, orhanizatsiia, metodyka: dys.kand. ekon.nauk. K., 2006. 256 p.

*Svitlana Derevianko, PhD in Economics, Associate Professor
(Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine)*

THE IMPROVING THE CLASSIFICATION OF INTANGIBLE ASSETS

This article is devoted to the problematic classification of intangible assets. On the world market, intangible assets play an important role in determining the competitiveness. Foreign companies become fierce competition to those enterprises in which the share of intangible assets is insignificant. The analysis of scientific approaches to the classification of intangible assets and their influence on the methodology of their presentation in the accounting was carried out. The necessity of improvement of the current classification taking into account international and domestic experience was substantiated. In connection with the expansion of the corpus of recipients of accounting information about the financial and property status of the company, increasing the requirements for reliability of information about the management of the company's assets, it is important to obtain a comprehensive characteristic of intangible assets. Proposals for improvement of existing classifications proposed by Ukrainian and foreign scientists are given.

It is necessary to formulate characteristics of the classification, in which each type of intangible assets would correspond to its own system of accounting support. A clear classification of intangible assets is one of the key requirements for their accounting. We suggest using the following classification attributes of intangible assets: sources of supply and withdrawal, legal signification, depreciation accrual possibility, degree of identification, term of use, nature of possession, method of evaluation, Presence of liquidated value, terms of useful life, uniqueness, nature of use, standard regulation, sphere of use and sectors of utilization. Clarification of the classification according to the above attributes will contribute to effective organization of their accounting, control and analysis. The developments can be used during the theoretical substantiation and practical development of the methodology of classification of intangible assets in Ukrainian enterprises.

Keywords: accounting, property, intangible assets, classification, attribute, group, account